

Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu

Gorazd Trušnovec, Ljubljana

gorazd.trusnovec@urbanicebelar.si

Včasih sem trepetal, kaj vse se bo julija zgodilo s čebelami, zdaj pa vem, da prav nič usodnega. Tehnice bodo najverjetneje šle malo gor in malo dol, čebele bodo prinašale cvetni prah, ki ga je v mestu in okolici še vedno dovolj, v medenih golšah pa pretežno malo. To bodo skladiščile in spreminjale v viskozen gozdni med, pripravljen na zadnje (ali večinoma edino) točenje. Ker se biološka dejavnost čebel zaradi podnebnih sprememb pomika vedno globlje v jesen, izkušnje kažejo, da ni večjega tveganja, če se toči šele v začetku avgusta in tekom meseca izvaja zatiranje varoj ter krmljenje.

Tako je večji del julija rezerviran za oddih od dela s čebelami. Seveda tudi to ni pravilo – če bi šle tehnice dalj časa dosledno v minus, je letovanje smiselno prekiniti, iztočiti preostali med in začeti pripravljati družine na zimo, kar je glavna naloga drugega najpomembnejšega meseca v čebelarjem letu – avgusta.

Točenje medu in skrb za satje

Kot rečeno, zadnja leta točim pretežno manin med zadnji teden julija ali prvi teden avgusta. Pri tem je treba imeti v mislih, da je postopek izveden v skladu s standardi HACCP oz. higienskimi normativi, saj s tem ne izkazujemo le spoštovanja do končnih odjemalcev, ampak tudi do čebeljega dela. Poskrbeti je treba za vodenje dokumentacije, skladiščenje v ustreznih posodah, odvzem vzorcev medu za arhiv ter pravilno označevanje vseh iztočenih zalog. Ne glede na obseg čebelarjenja z vsakim pridelkom vstopamo v prehransko verigo ter nosimo zanj pravno in etično odgovornost!

Točenje iz nakladnih panjev je zelo elegantno: dan prej vstavim begalnico med plodišče in medišče, naslednji dan odstranim celotno mediščno naklado, iz katere so se čebele kar same »pometele« navzdol k matici, ter jo odpeljem v urejen prostor za točenje. Zvečer po točenju vrnem mediščne naklade s sati v panje v »čiščenje in popravilo« ter pri tem pazim, da se satje z istega stojišča vrne v iste panje; s tem omejujem možnost, da bi med posameznimi lokacijami, pa čeprav svojimi, raznašal morebitne bolezni. Mediščne naklade skupaj s satjem po dnevu ali dveh spet po istem principu odstranim in

jih zložim doma v stolp po principu »dimnika« – zračni vlek namreč zaustavlja razvoj voščene vešče, kar dodatno zaviram z uporabo krpe z ohlajeno očetno kislino, ki jo enkrat tedensko položim na vrh tega stolpa, ta postopek pa ponavljam do prve zmrzali, ki eliminira tega škodljivca.

Preprečevanje ropa

Po kresu se v povprečju zmanjšuje čebelam razpoložljivo obilje v naravi in te se v svojem delovnem ritmu že pripravljajo na zimo. Priporočljiva je večja previdnost pri delu; k čebeljim družinam pristopam zjutraj ali zvečer ter z večjo mero pazljivosti pri vseh posegih kot sicer, še posebej pa pri krmljenju s sladkorno raztopino. Kar se tiče možnosti čebeljega ropanja je najboljši recept narediti vse, da do njega sploh ne pride, kot pa poskušati sanirati posledice. Po mojih izkušnjah tudi družina, mukoma rešena pred ropanjem, pozneje pogosto ne preživi zime. Med te ukrepe sodi tudi menjava matic – skupaj s čebelami tudi sam v tem času mislim na zimo in če med preverjanjem kakovosti satja v plodišču, ki bo moralo »zdržati« do pomladi ocenim, da razvoj skupnosti glede na okoliščine ni ustrezen, je to pravi čas za menjavo matice. V tem času jo praviloma sprejemo brez večjih težav.

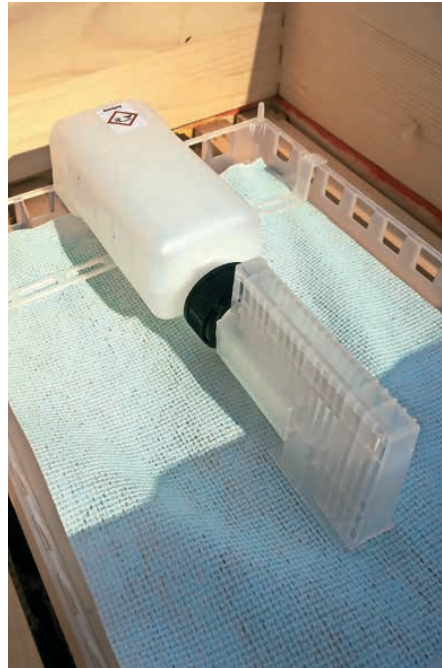
Zatiranje varoj

Kot začetnik sem od starejših čebelarjev bežno slišal, da je dobro tam nekje po točenju zatirati nekakšno varojo in s tem v zvezi prejel zgolj dva nasveta: »Pojdi po tiste trakce, to deluje,« ter »Zadimi panj z amitrazom, to deluje.« Glede prvega nasveta vemo, kako se je pred leti končala zgodba z garažno proizvodnjo zdravilnega koktejla, glede drugega sem pa naredil nekaj svoje raziskave, kot se temu dandanes reče, in prišel do ugotovitve, da so sintetični akaricidi večinoma derivati bojnih strupov iz I. svetovne vojne. Da bi moral za preživetje svojih čebel v panje vnašati paleta rakotvornih kemikalij? Hvala lepa, raje zaključim s to dejavnostjo in se delam da ne vem, kako je večina medu proizvedena. V iskanju alternativnih poti sem naletel na posameznike, ki so se že pred desetletji proti tej morilski pršici uspešno borili z organskimi kislinami; znova in znova sem bral njihove zapiske in skušal razumeti, kaj je treba uporabiti, koliko in kdaj.

Tako sem poleti uporabil mravljično kislino, bodisi v obliki večkrat ponovljenega kratkotrajnega izhlapevanja (šok terapija) ali s tako in drugače improviziranimi hlapilniki.

Polni sati zrelega medu na strehi Srednje trgovske šole; v ozadju greben Golovca.

Uporaba hlapilnika za mravljinčno kislino je preprosta, varna in učinkovita ...

... a zgolj trenutku nepazljivosti lahko sledi obisk urgence.

Foto: Gorazd Trušnovec

Pri mravljinčni kislini, ki sicer edina prodre skozi voščene pokrovčke v pokrito zalego, kjer se pršica eksponentno razmnožuje, je problem, da če jo izhlapi premalo oziroma prepočasi, ta ne deluje, če jo izhlapi preveč naenkrat, kar se lahko zgodi ob visokih temperaturah, pa lahko resno škodi celotni družini – od zalege do matice. Pri tem je treba razviti določeno intuicijo, koliko jo uporabiti, kar je odvisno od zunanjih (dnevni in nočni) temperatur, vlage, živalnosti družine in stanja njenega razvoja, panjskega sistema, stopnje ohlajenosti kisline, načina izhlapevanja ... Skratka, ni preproste formule, in zato je za začetnika uporaba precej tvegana. Po letih preizkušanja različnih, sicer večinoma uspešnih pristopov menim, da je za poletno zatiranje smiselno investirati v zanesljiv profesionalni hlapilnik, pri katerem smo lahko ob ravnanju v skladu z navodili bolj ali manj brez skrbi.

V avgustu zatiram varojo pri vseh družinah razen pri tistih, kjer je prišlo pozno pomladi do prekinitve zaleganja (umetne ali naravne, tj. roja) in je bil v trenutku brez pokrite zalege izveden tretma. Testne vložke imam v tem času v panjih, vendar nikoli nisem izgubljal časa s štetjem varoj; poznam samo kategorije veliko, malo ali nič. Če je odpadlih varoj veliko je stvar zaskrbljujoča in takoj ponovim zatiranje, če jih ni nič je lahko prav tako zaskrbljujoče in je treba spremljati situacijo, saj skorajda ni mogoče, da varoze ne bi bilo.

Seveda tudi organske kisline niso nekaj nedolžnega; z njimi je treba ravnati skrajno previdno, poskrbeti za ustrezno osebno zaščito in varnostne protokole, se izogibati neposrednemu stiku ter vdihovanju. Še posebej me ne navdušuje uporaba mravljinčne kisline poleti, a za

zdaj zaradi ugodnega razmerja med delom in učinkom vztrajam.

Zimsko hranjenje

Čeprav se kot omenjeno aktivna čebelja sezona daljša v jesen, menim, da je po točenju priporočljivo tekom avgusta v manjših količinah – izmenično z zatiranjem varoj – krmiti družino, predvsem zato, da se ublaži poletni stres oziroma da matica v vročih, sušnih dneh s pomanjkljivo pašo ne bi omejila svojega zaleganja. Iz avgustovske zalege bo namreč nastala generacija čebel, ki bo morala preživeti zimo, tako da mora biti teh čebel čim več, morajo biti dobro prehranjene ter ne obremenjene z varojo in boleznimi, ki jih ta pršica prenaša.

Izdelava ometencev

Ker pri nakladnih panjih nimam opravka z ometanjem čebel sem bil dolgo zadržan do tega načina razmnoževanja družin, vendar sem ga z leti vzljubil. Avgusta je v normalno razviti družini veliko čebel brez pravega dela, visijo zunaj na bradi in lenarijo, čez mesec dni jih pa ne bi bilo več. Namesto tega jih je smiselno z različnih satov v panju – ali tudi iz različnih panjev – pretresti v novega (seveda pri tem pazimo, da ostane matica v osnovni družini) približno toliko, da napolnijo panj s sedmimi mlado zgrajenimi sati ter dodamo oprašeno matico v matičnici in prenesemo panj na drugo lokacijo. Za ceno matice in nekaj kilogramov sladkorja, s katerim pomagamo takemu ometencu, nam čebele, ki bi v par tednih odmrle, vzgojijo krasno družino za naslednje leto. 🍯